

מסורת הש"ס

א) שנת קנב: בינה ח.;
ב) [לעיל תנ"א, ג] גיטין ט: כריתות גג.;
ד) [ב"ק פג:];
ה) ערכין יד.;
ו) [דברים כב, ו] ומהללס אן.;
ח) [לקמן ע"ב, ט] [שמות כח, ו] ס"א מלוא היל, ב) ונקפרס דלג גרסי הכא מילה נזרעת וכלאים נזיעת אלל מילה נזרעת למדיה היינו משום דככלאים אינו פשוט כל כך דלי אפשר לקיים שניהם.
ז) [דף לט:];
ט) ע"ך לע"ב, ו) ונתי אריות תוספות בזה נספחים פה. ועוד ביתר ביאור בטובס כ. ד"ה אחת],

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפְתָּה אִשׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אִרְשָׁה וְהָכֵב עִמָּה מִדָּר 'יִמְהַרְגָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: שמות כב טו

מוסף רש"י

כגון מילה בצרעת. דמתי (דברים כד) הסמך נגע הנדעם, ומלל בקוץ נהרמו הכמוז מנר, ומלל נמקת שנת (קנב:); ימול נשר ערלמו, אפילו נמקס הנה יקון (ב"ציה ח:).
הכל לפי המבייש.
המס קל שניש נוסמו מרוכז, והמתבייש.
המס חסוב משמייש נוסמו מרוכז (ב"צ פג:).
המבייש שלעים אמר רחמנא מכל מילי, ונשט ונקס כל לימין (ש"ב יד:).
העל בת הדיוטות כו'.
נמתי, אלל השמל יי היכ נותמ יס חילוק בין נמ מלכס לנת הדיוטות (טס).

תוספות ר"ר

מתני' כיצד שותה בעציו אפי' היא חירת ואפילו סומא אפי' מוכת שחין נמצא בה דבר זיפה או שאינה ראויה לכבוא בישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו:
וליתי עשה ולדחי את לית היכא אמר' דאתי עשה ודחי את לית כגון מילה בצרעת דאי' לי' לקיומי לעשה אבל הכא אי אמרה לא בעינא ליה ליתא לעשה כלל.
פי' המורה והשאת נמי מלמדים אותה לומר איני רוצה וקשה לי להאי פי' דא"כ גבי יבם אמאי אמרינן דאתי עשה ודחי מ"ה נ"ל לפרש דמאי דאמר רחמנא גבי אונס ולו תהיה לאשה אינה אלא להפיס דעתה ואי אמרה לא בעינא לי' ליתי לעשה כלל הלכך לאו

אלו נערות פרק שלישי כתובות

להא מילתא.
שיהיה מפתה נושא על כרחו:
עשה.
לו תהיה לאשה:
ונדחי אם לא תעשה.
דאינה ראויה לצא בישראל כגון ממזרת:
מי איסיה לעשה כלל.
השתא נמי מלמדין אותה לומר איני רואה:
בתני' יתומה שנתארסה ונתגרשה
דכיון דיתומה היא וקנס שלה היא ואחילתיה דמדעתה נתפתתה לו פטור.
ובגמרא מפרש דנתארסה ונתגרשה מילתא אחרימי היא ולא איסומה קאי:
גמ' נשיט ר"ע רבו אמרה.
דלמרנ במתני' י נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעזמה והך נתארסה ונתגרשה דר' אלעזר כשאזיה קיים וקרי לה יתומה משום דפקע זכות אז מינה לגבי קנסו:
ממאי.
דכר"ע סזירא ליה:
מדקמי אונס חייב ומפתה פטור.
אלמל יס לה קנס ולעזמה הלכך מפתה פטור דמדעתה עבד ואונס חייב ואפילו אזיה קיים דלי יתומה כדקמי פשיטא דמפתה פטור אלל הא קמ"ל כו':
יתומה פשיטא.
מסקנא דמילתא דר' יוחנן היא:
טובינא דחכימי.

מאושר שזכמכים.
אשרי"י מתגרמינן טובאי.
ר' אלעזר הוא ר' אלעזר בן שמוע ותלמידו של ר"ע היה כדלמרנין ביצמות צהבא על ביצמתו (דף סג:); והיה העולם שמש עד שצא ר"ע אלל רבותינו שצדקוס ושנה להס ר"מ ור' יהודה ור' יוסף ור"ש ורבי אלעזר בן שמוע:
בתני' הכל לפי המצינש.
אלס בינוני המצינש נוסמו קשה מואדס וולל ומאדס חסוב:
והמפצינש.
לפי חשיבותו נוסמו:
כאילו היא שפתה.
בגמרא(ח) מפרש מאי גריעותא מחמת בעילה:
גמ' יאמרו כו'.
והיכן הוא חילוק שציניהן אלל נוסת הלכך יהיב נוסת:
גזי עבד.
שנגמח שור שנתנה תורה קנצה לי שקליס י:
מעשה

דלל חשיב עשה ומ"מ אינטרין קרא דלי לאו קרא הוה חשצינ ליה דלל אפשר לקיים שניהס וחשיב עשה דעיקר מלוא היא לישא כי היכי דלמרנין צפרק צ' דיצמות (דף כח).
דחלינה במקוס יצוס לאו י' כלוס הוא:

בגון מידה בצרעת.
י' אומר ר"ת דלסימנא בעלמא נקטיה דהא בקוץ צהרמו איכא עשה ולל תעשה כדלמרנין צפרק ר' אליעזר דמילה י"ג בריתות אלל עיקר מילתא מכללס צניית וא"ת והא כללס צניית אפשר לקיים שניהס שיעשה צטלית למר חוטין של למר ואומר ר"י דצטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהס דלל אפשר לקיים מצות תכלת אלל ע"י כללס דתכלת עמרל הוא וזה אין לנו לומר שיהא אסור לנגוס טלית של פשתן משום דאפשר שזל למר דאין זה חסוב אפשר והא דלמר' צפ' ההכלת (מנחות דף מ. וסס) כל המטיל תכלת בצדקין צירושלס אינו אלל מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלל אילן ופרין לא יהיה אלל לבן ומשני אפשר צמינו כדריש לקיש דלמר כל מקוס שאתה כו' התס ודאי כיון דליכא תכלת אלל הכל לבן מצות לבן אפשר לקיים צמינו וא"ת והא אמר התס לעיל י' חוטי למר פוטרין שזל פשתן ושל פשתן פוטרין שזל למר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהס דלבן אפשר צמינו ואור"ת דל ד' חוטין לבן ודאי אסור דאפשר צמינו אכל התס קלמר דשני חוטי למר לבן פוטרס שזל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כללס ע"י תכלת שזו לבן של למר נמי פטר ומגו דשני חוטי לבן של למר פוטרס שזל פשתן שני חוטי לבן של פשתן נמי פוטרין שזל למר אע"ג דלל נעשה התס כללס ע"י תכלת שזו וצריך עיון אס שני חוטי לבן של פשתן ושני חוטי לבן של למר מותר לתת צטלית של למר או צטלית של פשתן דשמל לא הותרו שני חוטי לבן אלל דווקא במקוס תכלת אלל שזל דמקוס תכלת לא או דלמל לא שגל דהא שני חוטי לבן של פשתן פוטרס שזל למר אע"ג דהתס תכלת לא מעלה ולל מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כללס ואין להקשות אי שרו שני חוטי לבן ככללס אפי' אין תכלת עממן אמאי מטיל תכלת בצדקין צירושלס אינו אלל מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי לבן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלל אילן או לבן גמור שרי דליכא למיגור שמל יטילו עמו שני חוטי לבן של למר ויסצרו שאותן שני חוטין הלצושינ הן תכלת והיזו כל ד' חוטין לבן של למר:
[אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל.
הקשה הר"ר עזרא אמאי אינטרין קרא צפ"ק דיצמות (דף ה:); דאין עשה דיציוד דומה שנת הא ליכא עשה דאי אמר לא בעינא לציבוד מי איתל לעשה כלל וי"ל דהתס מ"מ מיד כשזיה אז הוי עשה לעשות מלואו וז"ל דהכא גבי דידה ליכא עשה דהא אי צעיא אמרה לא צעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלאו משום עשה ידיה דהיא מזהרת כמותו והסוה הכמוז אשה לאיס כדלמרנין ציש מותרות (יצמות דף פד:).
ת"י כ"ן]:

הבי גריסין ממאי מדקתני האונס חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל כו'.
כלומר מדקתני האונס חייב והמפתה פטור ש"מ דיש לה קנס וקנסה לעזמה דאי משום יתומה נקט מפתה פטור פשיטא דפטור דהא מחלה אלל ע"כ לא נקט מפתה פטור אלל משום נערה שנתארסה ונתגרשה וול נקט יתומה צמתני' אלל ליתן טעם אמאי מפתה פטור והלא קנסה לאזיה ואשמעי' דהרי היא כיתומה שנקנסה לעזמה וא"ת ומנלן הא אדרבה אימל דנקט יתומה למדק טעמל דהויא נמי יתומה הא אינה יתומה אפילו מפתה חייב דקנסה לאזיה וי"ל דלית לן למימר דלדיוקא אתל כל זמן דנוכל לומר דלגופיה אתל:
י' **אחד ברבבה ואחד שלא ברבבה**.
שלא דכרכה ה"ל למינקט כרישא אלל כן דרך הש"ס שאינו חושש כדנקט לעיל (דף לה).
בתנא דבי חזקיה צין מתכוין לשאין מתכוין דה"ל למינקט שאין מתכוין כרישא כדקתני צין שוגג למזיד אלל כן דרך הש"ס במקוס שצריך לשנות הן וולאו:
י'אמרן בעל שלימה חמשים.
פירוש הראשון שצא עליה שלא כדרכה דמחייב קנס אפילו שלא כדרכה כדלמרנין צפ"ק דקידושין (דף ט:); בלא עליה י' ועדיין היא צמולה כו' פירוש שלא כדרכה וקלמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי וצפרק צהא על יצמתו (יצמות דף נט. וסס) גבי ולו תהיה לאשה בלשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג כו' ופרין היכי דמי אילימל כדרכה חיפוק ליה דהויא לה בעולה אלל לאו שלא כדרכה והכא הוה מצי למינקט שצאו עליה צ' שלא כדרכה וכן צפרק צן סורר (פסחדין עג:); דמוקי ההיא דללו נערות שיש להן קנס כגון שצא עליה שלא כדרכה וחזר וצא עליה כדרכה הוה מצי למינקט וחזר וצא עליה שלא כדרכה ומה שקשה על פירוש הקויעטרס דהתס פירשנו צהבא על יצמתו (יצמות דף נט).
וצפרק קמל דקידושין (דף ט:); ואימל

אלו נערות פרק שלישי כתובות

מ.

מהר ימהרנה
צו מדעתו.
וא"ת ולו תהיה לאשה נידרוש נמי לו מדעתו והא דכתיב לא יוכל לשלחה היינו היכא דכבר נשאה וי"ל דאין סברא שיהיה מדעתו כיון שאס נשאה לא יוכל לשלחה ויעוד ולו תהיה קאי אלשה ולהכי צעינן מדעתה אלל מהר ימהרנה קאי אגצראל:
ינרתי עשה ונדרחה לא תעשה.
לאו אנמלל צה דצר ערוה פריץ דהא אית צה לאו ועשה כדלמר' צפ"ק דיצמות (דף יא: וסס) לא יוכל צעלה וגו' לרצות סוטה שנסתרה והיינו לאו ודרשין (סוטה דף כו:); ונטמאה ונטמאה חד לבעל וחד לצועל אלל אשאינה ראויה לקהל פריץ וא"ת ומאי פריץ וליתי עשה ולידחי ל"מ הא דריש מקרא צהדיא צמשה דצעינן אשה הרלויה לו ולמאי דמשני דלל חשיב עשה קשה דמאי אינטרין קרא למעטי שאינה רלויה לו וי"ל דללו מימורל דקרא מפיק ליה צמתנימין אלל דולו תהיה לאשה משמע מדעתה ולהכי ממעט אשה שאינה רלויה לו דהא אי אמרה לא צעינא ליה מי איתל לעשה כלל הלכך לא חשיב עשה ולל דמי לא תעשה ומ"מ ס"ד דפריץ השתל היכא דלמרה צעינל ליה ליתי עשה ולידחי ל"ת ומסיק דלפילו אלמרה צעינל ליה לא חשיב עשה דלל דמי דקרא דריש ופריץ דליתי עשה וידהא ל"ת וימורל דקרא נוקי לחייבי כריתות דלי לאו קרא הוה שרינן אפי' חייבי כריתות דהואלל ואיתרצו לקנס לעיל דריש פירקין איתרצו נמי לנישואין דקראי משמטעי שפיר דהיכא דליכא קנס איכא נמי נישואין אי נמי יס לומר דהכי פריץ ניתל עשה ונידחי לא תעשה וכי מימל שאני הכא דגלי קרא א"כ ניגמר מהכא צכל דוכתל דלל דחי ומשני

דלל חשיב עשה ומ"מ אינטרין קרא דלי לאו קרא הוה חשצינ ליה דלל אפשר לקיים שניהס וחשיב עשה דעיקר מלוא היא לישא כי היכי דלמרנין צפרק צ' דיצמות (דף כח).
דחלינה במקוס יצוס לאו י' כלוס הוא:

בגון מידה בצרעת.
י' אומר ר"ת דלסימנא בעלמא נקטיה דהא בקוץ צהרמו איכא עשה ולל תעשה כדלמרנין צפרק ר' אליעזר דמילה י"ג בריתות אלל עיקר מילתא מכללס צניית וא"ת והא כללס צניית אפשר לקיים שניהס שיעשה צטלית למר חוטין של למר ואומר ר"י דצטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהס דלל אפשר לקיים מצות תכלת אלל ע"י כללס דתכלת עמרל הוא וזה אין לנו לומר שיהא אסור לנגוס טלית של פשתן משום דאפשר שזל למר דאין זה חסוב אפשר והא דלמר' צפ' ההכלת (מנחות דף מ. וסס) כל המטיל תכלת בצדקין צירושלס אינו אלל מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלל אילן ופרין לא יהיה אלל לבן ומשני אפשר צמינו כדריש לקיש דלמר כל מקוס שאתה כו' התס ודאי כיון דליכא תכלת אלל הכל לבן מצות לבן אפשר לקיים צמינו וא"ת והא אמר התס לעיל י' חוטי למר פוטרין שזל פשתן ושל פשתן פוטרין שזל למר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהס דלבן אפשר צמינו ואור"ת דל ד' חוטין לבן ודאי אסור דאפשר צמינו אכל התס קלמר דשני חוטי למר לבן פוטרס שזל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כללס ע"י תכלת שזו לבן של למר נמי פטר ומגו דשני חוטי לבן של למר פוטרס שזל פשתן שני חוטי לבן של פשתן נמי פוטרין שזל למר אע"ג דלל נעשה התס כללס ע"י תכלת שזו וצריך עיון אס שני חוטי לבן של פשתן ושני חוטי לבן של למר מותר לתת צטלית של למר או צטלית של פשתן דשמל לא הותרו שני חוטי לבן אלל דווקא במקוס תכלת אלל שזל דמקוס תכלת לא או דלמל לא שגל דהא שני חוטי לבן של פשתן פוטרס שזל למר אע"ג דהתס תכלת לא מעלה ולל מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כללס ואין להקשות אי שרו שני חוטי לבן ככללס אפי' אין תכלת עממן אמאי מטיל תכלת בצדקין צירושלס אינו אלל מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי לבן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלל אילן או לבן גמור שרי דליכא למיגור שמל יטילו עמו שני חוטי לבן של למר ויסצרו שאותן שני חוטין הלצושינ הן תכלת והיזו כל ד' חוטין לבן של למר:
[אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל.
הקשה הר"ר עזרא אמאי אינטרין קרא צפ"ק דיצמות (דף ה:); דאין עשה דיציוד דומה שנת הא ליכא עשה דאי אמר לא בעינא לציבוד מי איתל לעשה כלל וי"ל דהתס מ"מ מיד כשזיה אז הוי עשה לעשות מלואו וז"ל דהכא גבי דידה ליכא עשה דהא אי צעיא אמרה לא צעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלאו משום עשה ידיה דהיא מזהרת כמותו והסוה הכמוז אשה לאיס כדלמרנין ציש מותרות (יצמות דף פד:).
ת"י כ"ן]:

עין משפט ור מוצה

עט א מיי פ"ג מהל' צליה הלכה ו:
פ ב מיי פ"ג מהלכות נערה הלכה יד סמג עשין מד טור אה"ע סי' קעו:
פא ג מיי פ"א סס הל' ט סמג וטור סס:
פב ד מיי פ"צ סס הל' ד ומיי פ"ג מהל' חובל ומויק הל' א סמג סס ועשין ע טור סס וטו"ע ח"מ סי' תכ סעיף ד:
פג ה מיי פ"צ מהלכות נערה הל' ג סמג עשין מד טור אה"ע סי' קעו:

תוספות ר"ר (המשך)

כלום הוא עשה למדחי את לית כיון שלא ציווהו הבורא אלא להפיס דעתה אבל מצות יבום רחמנא הוא דרמי עליה דאצי"ג דאמרה אשה לא בעינא לא מיעקרא מצות יבום הלכך מצוה דרמי עליה רחמנא הוא ולהכי דחיא את לית ואצי"ג דמצי יבם למימר לא בעינא ליבומי כ"א למחילין הא אמרי' התם חליצה במקום דאצמנה אשה לא בעינא יתומה שנתארס ונתגרשה ר"א אומר האונס חייב והמפתה פטור.
פי' שתי נערות הן יתומות אצי"ג שלא נתארסה שקנסה הוא לעצמה כיון שאין לה אב שאין אדם מוריש זכות בתו לבניו.
וכן נערה שנתארס ונתגרש' אצי"ג שיש לה אב הוי קנסא לעצמה כר"ע.
הלכך האונס חייב ליתן קנסא אבל המפתה פטור דאיהי אחילתי' גביה כיון שנתרצית לו:
אמר רבה בב"ח ארי' ר"א בשיטת ר"ע אמרה דאמר נערה מהאורסה יש לה קנס וקנסה לעצמה ממאי מדקתני יתומה לעצמה אלא הא קמ"ל דנערה שנתארס' ונתגרשה ה"ה כיתומה מה יתומה לעצמה אף נערה שנתארסה ונתגרשה לעצמה אמר ר"א אמר רב הלכתא כר"א וקרי ליה רב עליה דר"א טובינא דחכימא.
פי' מאושר שבחכמים תרגום אשרין ישראל טובין ישראל:
מתני' איזהו בושת הכל לפי המבייש והמתבייש.
לפי אדם בינוני המבייש בושחו קשה מאדס וולל ומאדס חסוב והמתבייש פי' לפי חשיבותו בושחו:
פגם רואים אותה כאילו היא שפחה נמכרת לשוק כמה היתה יפה וכמה היא יפה וקנס שוה בכל אדם וכל שיש לו קצבה מזה"ת שוה בכל אדם:
ויאמא י' כסף אמר רחמנא מכל מילי.